

מתיקא כדובשא

על הצדיקים

מעשה'ס און ענינים איבערגעזעצט פון די טעיפס פון הרה"ק מהר"ן מזידיטשוב זי"ע דורך מכון 'אור הנצח'

הרה"ק בעל אוהב ישראל - אפטא רב זי"ע
רבי אברהם יהושע העשיל (ב"ר שמואל)

נולד: בשנת תק"ח - 12 יאר איידער די פטירה פון בעל שם טוב הקדוש.

יומא דהילולא: ה' ניסן תקפ"ה זייענדיג 77 יאר אלט. (יא"צ: קומענדיגע דאנערשטיג פרשת ויקרא).

מרבתי: הרבי רבי אלימלך זי"ע.

מתנגד ל: דרכם של הרה"ק רבי נחמן מברעסלב, רבינו הרבי רבי הערש'לע מזידיטשוב (העטרת צבי) זי"ע והרה"ק רבי שניאר זלמן מליאדי (הבעל התניא) זי"ע.

דער הייליגער רבי רבי אלימלך האט צוטיילט זיינע כוחות אלס ירושה פאר זיינע תלמידים. דער הייליגער רבי פון לובלין האט באקומען די אויגן, דער הייליגער קאזשניצער מגיד האט באקומען די הארץ, דער רבי רבי מענדל'ע רימנובער האט באקומען די מוח און נשמה און דער הייליגער אפטא רב האט באקומען די הייליגע מויל.

אין בית המדרש פון אפטא רב זענען געזעצן "יושבים" (תלמידים וואס האבן דארט געלערענט דעם גאנצען טאג [און ביינאכט] און זיי האבן זיך געשפייזט ביים רבי'נס טיש). מאכט זיך אמאל אז איינער

המשך בעמוד ד'

חיזודין ופרפראות

ליקוטי גידולי אברהם - מו"ה ר' גדלי' האפמאן שליט"א
לעיני אביו הרה"ח ר' אברהם בהרה"ח ר' משה צבי זי"ל

אלה פקודי המשכן משכן העדת (לה, כא) איתא ברבינו בחיי: "המשכן" עם חמש האותיות בגימטריא ת"כ, כמניין שנות הבית השני: "משכן" בגימטריא ת"י, כמניין שנות הבית הראשון: "העד(ו)ת" - בגימטריא תע"ט, כמספר שנות המשכן עד בנין הבית. החתם סופר מוסיף על כך ואומר: ולמה חסר חמשה במספר שנות הבית שני וצריכים לצרף את חמש האותיות? לרמז על חמשה דברים שחסרו בבית שני, כמו שאמרו חז"ל (יומא נב): ארון, אש, שכינה, רוח הקודש ואורים ותומים.

אלה פקודי המשכן משכן העדת (לה, כא) המשכן משכן - שני פעמים רמז למקדש שנתמשכן בשני חורבנין על עונותיהן של ישראל (רש"י) אמר הגר"ז ז"ל, אחיו של הגר"ח מוולאשין ז"ל: מאחר שהמשכן נקרא כך על שם היותו "משכן" על עוונותיהם של ישראל, מתעוררת שאלה עצומה - הלא דין מפרש הוא שמשכן צריך להחזיר, כפי שאומרת התורה "עד בא השמש תשיבו לו..." (כב, כה), מדוע אפוא, לא מחזיר לנו הקב"ה את בית המקדש, שהוא המשכן? אלא, שהתשובה לכך טמונה בהמשך הכתוב: "והיה כי יצעק אלי ושמעתי" (שם, כו), ואנו, או

המשך בעמוד ג'

זווית ראייה

בדיקה מתמדת - מו"ה ר' ישעי' וויין שליט"א

בימים נעלים ומרומים מאין כמותם. הלב מתרונן מעצם הידיעה שכל אחד ואחד מבני ישראל זכה ליטול חלק בהקמתו ובנייתו של המשכן, מי בתרומה ומי בסיוע אחר. האם זה המקום להזכיר את מה שיקרה בעוד שנים רבות, "שני החורבנין על עונותיהן

המשך בעמוד ב'

עת, דור דעה שזכה לראות בעיניו מראות א-לקים, יציאת מצרים, קריעת ים סוף ומתן תורה. ניסים גלויים אופפים אותו מדי יום ביומו, ענני כבוד, ירידת המן ומים מבארה של מרים. זה עתה מגיעים לאחד מרגעי השיא הגדולים, מסיימים את מלאכת הקמת המשכן - מקום השראת השכינה לכל העולם. אין ספק שמדובר

"אלה פקדי המשכן משכן העדת". רש"י בפסוק הראשון לפרשתנו מביא את דברי המדרש (תנחומא) מדוע נאמר "המשכן משכן, שני פעמים, רמז למקדש שנתמשכן בשני חורבנין על עונותיהן של ישראל".
נסה נא לתאר לעצמנו את המצב בו היה שרוי עם ישראל באותה

"ראש חדשים" - "החדש הזה לכם ראש חדשים, ראשון הוא לכם לחודשי השנה" (שמות י"ב, ב').

לפי ההלכה, בכל חודש ניסן לא צמים ולא אומרים בתפילה תחנון, ונוהגים שאין מספידים בו. על פי הדעה המקובלת בחז"ל, חנוכה המשכן הייתה בא' בניסן, ובשנים עשר הימים ממנו עד י"ב בניסן הקריבו נשיאי שנים עשר השבטים קורבנות, נשיא ליום. זכר לכך, נוהגים לקרוא בכל יום את הפסוקים המתארים את קרבן הנשיא שהקריב באותו יום.

בחודש זה חל כמובן חג הפסח, ובו מתחילה ספירת העומר הנמשכת עד לחג השבועות. ברכת החמה, שאותה מברכים פעם ב־28 שנה, חלה במהלך חודש ניסן. בחודש זה נוהגים לברך את ברכת האילנות, שזמנה הוא באביב. בנוסף נאמר על חודש זה ש"לא חמה קשה ולא צינה קשה" ולכן יצאו בני ישראל ממצרים בחודש זה. לדעת רבי יהושע (מסכת ראש השנה דף יא.) בחודש ניסן נברא העולם, ולדעתו, ניסן הוא גם חודש הגאולה, "בניסן נגאלו (ממצרים), בניסן עתידין ליגאל".

אך לצד כל המעלות הללו, בתוך כל הרגעים המרוממים והעילאיים של הכנות לחג הפסח, הציפייה וההמתנה לקיים בהידור ובשמחה את מצוות סיפור יציאת מצרים, והגדת לבנך, כמעט תמיד צץ לו היצר הרע ומנסה לחבל ולהפריע, להסיח דעת מהמטרה שלשמה כולם מצפים ומייחלים. הוא מכניס לחץ ועצבנות וגורם למתיחויות וכעסים בעיתיים.

עלינו לעמוד ולדאוג היטב שהימים הבאים עלינו יהיו לטובה, ללא מתחים, כעסים ולחצים, ובע"ה נזכה כולנו יחד לחגוג ברירה ובדיצה את חג הפסח, לאכול מן הזבחים ומן הפסחים במקום אשר בו בחר ה' בירושלים הבנויה, אכ"ר.

ומשמחים, אך כל זה עלול להשתנות. היצר הרע אורב וממתין לי בכל פינה ואסור לי להתבלבל לרגע. אני מוכרח לחשב את צעדי ואת דרכי.

ואם כן, אדרבה, דווקא עתה, כאשר עם ישראל נמצא באותם רגעים עילאיים, כשהמשכן - מקום השראת השכינה הולך ומוקם ועם ישראל נמצא בהתרוממות רוח ובהתרגשות עצומה, כשתכף הולכים לציין ולחונך את המשכן, את המזבח, המנורה, השולחן וכל יתר כלי המקדש אשר בכל אחד ואחד מהם טמונים סודות מופלאים ומהווים כפרה, שמירה והגנה על עם ישראל, אנחנו צריכים להזכיר לעצמנו שהנפילה עלולה לצוץ חלילה בכל רגע נתון. שהיצר הרע לא נח לרגע, הוא לא שוקט על שמריו, אלא מנסה בכל כוחו ותחבולותיו להסיטנו מדרך ה', ולנו לא נותר אלא להזכיר זאת לעצמנו ולבדוק את מעשנו ודרכנו כל העת כדי שחלילה לא ניפול ברשתו.

זוהי, אם כן, הדרך הנכונה לעשות זאת, לא לתת לעצמנו מנוח. גם ברגעים הכי מרגשים ומרוממים, גם בזמנים הכי נעלים וגבוהים, גם כשמתרגשים ושמחים מעצם המצב הנוכחי של מפגש בין שני האחים או מהקמת המשכן, אין ביכולתנו להסיח את הדעת מן הצפוי לקרות ועלינו לעשות הכל על מנת לקדם את פני הרעה ולמנוע עד כמה שידנו משגת את בואה.

בשבת זו נזכה א"ה לברך את בואו של אחד החודשים הכי חשובים ומשמעותיים בשנה - חודש ניסן. אחת המשמעותיות של חודש זה נגזרת מלשון נס, משום שנעשו בו ניסים לישראל. מעלות רבות מצינו הן בתורה"ק והן בדברי חז"ל. חודש זה מכונה בשם "החודש הראשון" וכן

של ישראל", האם לא נמצא "זמן יותר מתאים" מזה לציין שיום יבוא ובתי המקדש שעדיין לא נראים בכלל באופק והקמתם אינה נמצאת בכלל במחשבתם של ישראל ייחרבו, מדוע להכניס עצבות בליבם של ישראל בימים כה מרגשים ומשמחים?

ולמעשה שאלה זו יכולה להישאל בפרשת ויגש. יוסף ובנימין, שני האחים האוהבים והקרובים זה לזה נפגשים לאחר יותר מעשרים שנה שלא ראו האחד את השני. מפגש מרגש ומרטיט של שני אחים יחידים מאם שעברו עליהם שנים כה קשות וששנים הללו שחלפו טרח בנימין להנציח את יוסף אחיו בכל שמותיהם של בניו. ומה הדבר הראשון שעושים השניים באותו מעמד שלא הותיר מן הסתם עין יבשה? "ויפל על צוארי בנימין אחיו ויבך ובנימין בכה על צואריו" (בראשית מה, יד) מביא שם רש"י את הגמרא (מגילה טז:) "על שני מקדשות שעתידין להיות בחלקו של בנימין וסופו להחרב. ובנימין בכה על צואריו. על משכן שילה שעתיד להיות בחלקו של יוסף וסופו להחרב".

האם זה הזמן המתאים? האם לא כדאי כעת לשוב ולשמוח ביחד ובבוא העת המתאימה, בהזדמנות אחרת, להזכיר אחד לשני את אותם בתי מקדש ומשכן שילה שעתידים להיחרב, מה פשר המפגש הזה, מדוע לא יכלו להניח לבכי ולצער לאחר זמן?

ובביאור הדברים נראה לומר כי זהו חלק בלתי נפרד ממהותו של עם ישראל והשוני העמוק בינו ובין יתר אומות העולם. העם היהודי נמצא כל העת תחת חשבון נפש מתמיד. הוא לא מניח לרגע ולזמן הנוכחי לבלבל ולהסיח את דעתו. נכון, כעת אני במצב מרומם ונעלה, אכן, עתה אני מצוי ברגעים גדולים, מרגשים

חידודין ופרפראות המשך מעמוד א'

שאינו צועקים ואיננו מבקשים, או שהננו צועקים ומבקשים אך כוונתנו אינה להתחנן על בית המקדש, אלא אנו דואגים לחשבון הבנק שלנו ולצרות הפרטיות שפוקדות אותנו, ואם כן, לא ייפלא, שאיננו זוכים להשבת המשכון ולבניין הבית.

כל זהב העשוי למלאכה בכל מלאכת הקודש (לח, כד) כל עצם בריאתו של הזהב בעולם, הוא רק כדי שישתמשו בו לרברים מועילים שבקדושה. "כל זהב העשוי" הוא רק "למלאכה בכל מלאכת הקודש"... (תפארת יהונתן)

כאשר צוה ה' את משה (למ, ה) רבי אלחנן וואסערמאן היה אומר: צא וראה מה בין ראשונים לאחרונים, בימינו כשאדם מדבר על עצמו, אין איש מעלה על דעתו שאין לו שום פנייה אישית, ואילו בדורות ראשונים, כשאדם דיבר על עצמו, לא העלה איש על דעתו, שמדבר הוא לטובת עצמו. לכן דיבר משה בגוף שלישי – "כאשר צוה ה' את משה", כאילו לא בו הדברים אמורים, אלא במשה אחר הפועל בשליחות הקב"ה. (משולחן גבוה)

את ארון העדות (למ, לה) רבי מרדכי הכהן היה אומר: "ארון העדות" – הארון עצמו הוא העדות. ארון הספרים של אדם מעיד על מהותו ועל טיבו. רצונך לתהות על קנקנו של אדם, לך אצל ארון הספרים שלו. איש איש ואישיותו בארוננו.

ויברך אותם משה (לט, מג) "אמר להם: יהי רצון שתשרה שכינה במעשה ידיכם" (רש"י). אמרו חז"ל (שבת לב, ב): "איזה הן מעשה ידיו של אדם? הווי אומר: בניו ובנותיו". משה ברכם: "שתשרה שכינה במעשה ידיכם" – גדלו וחנכו את בניכם ובנותיכם לתורה ולמצוות, ותשרה עליכם שכינה, גדולה מהשכינה שהייתה במשכן, שאמרו חז"ל (מגילה מז, ב): "גדול תלמוד תורה, יותר מבניין בית המקדש".

אמרי גידולי יעקב שלמה

לעיני חמיו, הרה"ח ר' יעקב שלמה
בהרה"ח ר' שמחה בונם ז"ל צין

ויעל הנרות לפני ה' כאשר צוה ה' את משה (מ, כה) כשכיהן רבי אריה לייב הלר זצ"ל בעל קצות החושן כרב בעיר סטרי, היה שם בעל בית עשיר שהתעסק רבות במעשי צדקה, אבל רצה שכל מעשה טוב שעשה יתפרסם ברבים. העיר לו פעם הרב, שבעשיית מצוה אסור שיהיו פניות עצמיות. שאלו העשיר "זכי מה זה מזיק? הרי נמשלה המצווה לנר ככתוב (משלי ו, כג) 'כי נר מצוה ותורה אור', ומה משנה איך מדליקים את הנר?" השיב לו רבי אריה לייב, שבתורה כתוב במפורש 'ויעל הנרות לפני ה' – את הנר צריך להדליק לפני ה', רק לשם שמים בלא פניות. (ילקוט מאיש לרעהו)

ולא יכל משה לבוא אל אהל מועד כי שכן עליו הענן וכבוד ה' מלא את המשכן (מ, לה) בוינינה הקימו המשכילים בית כנסת, ועל הקיר

בכניסה היה גלוף באותיות של זהב הפסוק "וכבוד ה' מלא את המשכן". פעם אחת כשעבר רבי צבי חיות (המהר"ץ חיות) לפני בית כנסת זה, ראה את הכתוב על הקיר, ואמר ראוי היה להם לחרוט ראשיתו של פסוק זה: "ולא יכל משה לבוא" וגו'.

ויברך אותם משה (לט, מג) מספרים על יהודי בר אוריין שניגש פעם להגרש"ז אויערבך ז"ל, ושאלה בפיו: "איני מצליח להיזכר אם ברכתי ברכת המזון לאחר שסיימתי לאכול את ארוחת הערב – האם עלי לחזור לביתי כדי לברך או שאיני מחוייב בכך?" הביט בו רבי שלמה זלמן במבט מחוייך ופסק: "אינך צריך לברך ברכת המזון, יכול אתה לשוב לתלמודך ולהסיר דאגה מלבך". היהודי לא בזבז רגע אחד נוסף, וכעבור שניות אחדות כבר היה שקוע בלימודו, צולל בים התלמוד ודולה ממנו פנינים לתפארת. אולם כמה מהסובבים לא הצליחו להסתיר את תמיהתם: "הלא הלכה מפורשת היא, שמי שמסתפק אם בירך ברכת המזון, יחזור ויברך, כי ברכת המזון היא מדאורייתא, ומדוע אם כן פסק הרב שאותו יהודי אינו חייב לברך?" השיב להם רבי שלמה זלמן במתק לשונו: "ההלכה במקומה עומדת, אבל היא אינה קשורה למקרה שלנו – הנה האדם הזה ששאל אותי, הלא מכיר אני היטב את הלך רוחו, וברי לי שאם היה אוכל ארוחת ערב הוא היה מברך – וברור לי גם, שכשהוא מברך, הוא משקיע את כל כוונתו ומחשבתו בברכה, ואם כך לא יתכן ששכח לברך ברכת המזון – אלא מאי? הכיצד אירע שהוא מגיע אלי, ומספר שהוא לא זוכר אם בירך או לא? התשובה היא שמרוב שקיעותו בלימוד התורה, הוא בוודאי שכח לאכול את ארוחת הערב, ולכן הוא אינו זוכר שבירך ברכת המזון"... (נועם שיח)

המשך בעמוד ד'

חידודין ופרפראות המשך מעמוד ג'

ויברך אותם משה (לט, מג) במהלך סעודת מצוה ניגש אל רבי רפאל ברוך טולידאנו ז"ל יהודי ירא שמים וביקש את ברכתו לנושא מסוים. השיב לו רבי רפאל ברוך בשאלה:

"כמה אתה מוכן לשלם לצדקה על מנת לקבל את הברכה המבוקשת?" התפלא היהודי: "צריך לשלם בכדי לקבל ברכה!?" השיב לו רבי רפאל ברוך: "אם אינך מוכן לשלם, הרי שאתה מעיד כי אינך מאמין בברכה. הגע בדעתך - ברכה שאתה עצמך אינך מאמין בה, כיצד תתקיים? אולם אם תסכים 'לשלם' עבור הברכה, הרי שבכך אתה גומל חסד וכבר הנך

זוכה בברכה. בנוסף, אתה מעיד על אמונתך בברכה, וזכות האמונה עצמה תעמוד לך שתתקיים הברכה בעזרת ה'. לימים סיפר אותו יהודי כי הרגיש באופן מוחשי כיצד תרומתו והתשלום שכביכול שילם עבור הברכה, העניקו לו התעלות רוחנית נפלאה. (קדוש וברוך)

על הצדיקים המשך מעמוד ב'

פון די חשובע חסידים א "יושב" האט געדארפט חתונה מאכן זיין זון און האט נישט געהאט די געלט. דער הייליגער אפטא רב האט געשריבן א בריוו אדרעסירט צו איינער פון די גבירים אין ווארשע ווי דער אפטא רב האט געשריבן "געב דעם איד 200 רייניש" (א גרויסע סומע געלט) "אויף מיין חשבון". דער עושר האט אויפגענומען דעם יושב מיט כבוד אבער ווען ער האט געזעהן דעם בריוו און דעם גרויסן סכום וואס אפטא רב פאדערט האט ער געפרעגט "וואס פארא חשבונות האב איך מיט דעם רבי פון אפטא?" און האט נישט געוואלט געבן דאס געלט. דער עושר איז געווען גרייט צו געבן א קלענערע נדבה אבער דער יושב האט זיך פארעקשנט נישט צו נעמען ווייניגער ווי די רבי האט געהייסן. דער יושב האט זיך צוריק געקערט צום רבין און האט זיך באקלאגט אויפן עושר פארציילענדיג אז ער טענה'ט אז ער האט נישט קיין חשבונות מיטן רבי'ן. דער הייליגער אפטא רב האט זיך אוועקגעזעצט און אפגעשריבן א פרישע בריוו צו א צווייטע עושר אין ווארשא און אין דעם בריוו האט ער אויך געבעטן "געם דעם איד 200 רייניש אויף מיין חשבון". דער צווייטער עושר איז שוין נישט געווען א בטלן און האט תיכף געגעבן פאר דעם איד דעם פולן סכום וואס דער אפטא רב האט געפאדערט. א צייט שפעטער איז דער ערשטער עושר - וועלכער האט גע'טענה'ט אז ער האט נישט קיין חשבונות מיטן אוהב ישראל - געווארן א יורד רח"ל עד

כדי כך האט ער האט זיך דערקייקלט צו א מצב ווי ער האט געדארפט ארומוואנדערן אין די שטעטלעך און דערפלעך פון טיר צו טיר זיך בעטענדיג פאר א נדבה. מאכט זיך אמאל אז דער ארימאן\געוועזענער-עושר אין אנגעקומען קין אפטא און דער הייליגער אפטא רב האט באפוילן אז מען זאל דעם איד נישט אריינלאזן, דער גבאי האט דעם איד טאקע נישט אריינגעלאזט. עס האט זיך דארט געפונען הרה"ק רבי משה צבי מסאווראן זי"ע און ער האט זיך איינגעבעטן ביים אפטא רב אז ער זאל דעם איד אריינלאזן און דער אפטא רב איז איינגעגאנגען. ווען דער איד איז אריינגעקומען האט דער הייליגער אפטא רב פארציילט "איידער מיין נשמה איז אראפגעקומען אויף דעם וועלט האט מען פאר מיר אפגעשריבן א ריזיגע עשירות אבער איך האב דאס נישט געוואלט נעמען זאגענדיג אז איך בין נישט א סוחר, איך האב דאס געלט ליבערשט צעטיילט צווישן מיינע מקורבים און א חלק פון דאס געלט האב איך דיר געגעבן, פארדעם האב איך געבעטן אינם בריוו אז די זאלסט יענעם געבן דאס געלט אויף מיין חשבון אבער אזוי ווי דו האסט נישט געוואלט האב איך דאס געלט צוריק גענומען פון דיר". דער ארימאן האט זיך תיכף מקבל געווען מער נישט צו זיין א קארגער און ער וועט געבן מיט א ברייטע האנט. דער הייליגער האפטא רב האט אים צוריק געגעבן די ברכה און דער איד האט מער נישט געדארפט ארומדרייען פאר געלט.

אין די אינגע יארן האט אפטא רב שטארק געזארגט אז דאס עסן זאל אים נישט שטאן אין זיין עבודת ד' און האט טאקע זייער ווייניג געגעסן ביז הקב"ה האט אים געזאגט אז ער קען עס און ס'וועט אים נישט שטאן, פון דעמאלטס אן האט דער אפטא רב געהאט א הייליגע ארבעט מיטן עסן עד כדי כך אז פסח ביינאכט ביים סדר האט ער געגעסן פערציג מצות ביים כזית מצה.

דער אוהב ישראל האט אמאל געזאגט "זאל זיין די בירור וואס ס'זאל זיין (פירוש: די נשמות וואס האבן נישט געהאט א תיקון זאלן פארפאלן ווערן) נאר דער גואל זאל שוין קומען. דער הייליגער עטרת צבי זיצנדיג דארט ביים סעודה מיטן אוהב ישראל האט גענטפערט "אין מושיבין זקן בסנהדרין" (סנהדרין לו:): "דער באשעפער וויל אז אפילו איין איינציגע נשמה זאל נישט ווערן פארפאלן, און פארדעם איז די גלות אזוי לאנג ווייל דער רבוש"ע וויל אז יעדעס איינציגע נשמה זאל האבן א תיקון פאר משיח קומט". דער אוהב ישראל האט געהאט א הקפדה אויף די ווערטער פון עטרת צבי און האט געהייסן תיכף ברענגען מים אחרונים צום בענטשן האט דער עטרת צבי זיך אנגערופן "די סיבה פארוואס מען זעצט נישט א זקן אין סנהדרין איז ווייל א זקן אין מלא רחמים און א דין דארף קענען זיין שטרענג אויך. "אזוי גרויס האלט איר אונז?" האט דער אוהב ישראל געפרעגט, ווען דער עטרת צבי האט גענטפערט "יא" האט דער אוהב ישראל זיך בארוהיגט.